

पर्वत मल्लाज क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीतमा अलङ्कार

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत

पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको

दसौं पत्र (५१०-१) को प्रयोजनका लागि

प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

शिवदत्त रेग्मी

क्रमाङ्क : ५११०६५

परीक्षा रोल नं.: ४८०१०३

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पोखरा

२०७३

शोध निर्देशकको सिफारिस

पर्वत मल्लाज क्षेत्रमा प्रचलित लोकगीतमा अलङ्कार शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र रो.नं. ५१/०६६ का स्नातकोत्तर तह, नेपाली विषयका छात्र श्री शिवदत्त रेग्मीले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यसको अन्तिम मूल्याङ्कनका लागि सम्बन्धित निकायमा शोध निर्देशककातरफबाट सिफारिस गरेको छु ।

[गीर बहादुर खड्का]

शोध निर्देशक

शिक्षण सहायक

पृथ्वी नारायण क्याम्पस

नेपाली विभाग

वि.सं.: २०७३/१२/२३

ई.सं.: ५/४/२०१७

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आरदणीय गुरू शिक्षण सहायक गीरबहादुर खड्काको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताका बाबजुद पनि अमूल्य समय निकालेर प्रस्तुत शोधपत्रलाई यो रूप प्रदान गर्नका लागि अनवरत रूपमा आवश्यक सल्लाह, सामग्री सङ्कलन र सुझाउ दिई मार्ग निर्देशन गर्नुहुने श्रद्धेय गुरूप्रति सर्वप्रथम म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा सामग्री सङ्कलन तथा आवश्यक पर्दा मौखिक तथा लिखित जानकारी दिई सहयोग पुऱ्याउनु हुने मल्लाज क्षेत्रका गायकगायिकाप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सुझाव र सल्लाह दिई मलाई सहयोग गर्नुहुने गुरू विभागीय प्रमुख कृष्णप्रसाद पौडेल यसै गरी शोधपत्र तयारीका क्रममा आफ्नो अमूल्य समय निकालेर लेखन कार्यमा आवश्यक सल्लाह र सहयोग पुऱ्याउनु हुने मेरा मित्र असफल गौतमप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । साथै मलाई आजको अवस्थासम्म ल्याउन हर समय मार्ग निर्देशन गर्ने मेरी आमा राधिका रेग्मी तथा बुबा रविलाल रेग्मीलाई यो सन्दर्भमा नमन गर्न चाहन्छु । यस्तै लेखन अवधिभर समय तथा सामग्री जुटाउन सहयोग गर्ने श्रीमती साधना रेग्मी धन्यवादकी पात्र बनेकी छन् । शोध तयार गर्ने क्रममा सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय तथा त्यहाँ कार्यरत कर्मचारीलाई पनि धन्यवाद नदिई रहन सकिदैन । यस शोधपत्र टाइपिङ र साजसज्जा गरिदिने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि. बगरका अनु बरालप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं.: २०७३/१२/२७

ई.सं.: ९/४/२०१७

.....

शिवदत्त रेग्मी

क्रमाङ्क : ५११०६५

परीक्षा रोल नं. : ४८०१०३

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

विषयसूची

स्वीकृति पत्र

निर्देशकको सिफारिस

कृतज्ञताज्ञापन

विषयसूची

पहिलो परिच्छेद

परिचय

१.१ शोध परिचय	१
१.२ समस्याकथन	१
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ अध्ययनको औचित्य र महत्त्व	४
१.६ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा	४
१.७ अध्ययनको विधि	५
१.८ शोधको सङ्गठनात्मक स्वरूप	६

दोस्रो परिच्छेद

लोकगीतको सैद्धान्तिक परिचय

२.१ लोकगीतको परिभाषा	७
२.२ लोकगीतका तत्त्वहरू	८
२.२.१ संरचना	९
२.२.२ भाव	१०
२.२.३ भाषा	१०
२.२.४ कथ्य विषय	१०
२.२.५. स्थायी अन्तरा वा थेगो	११
२.२.६ लय	११
२.३ लोकगीतका विशेषता	११
२.३.१ मौखिक परम्परा	१२

२.३.२ लयगत विविधता	१२
२.३.३ स्वाभाविकता	१३
२.३.४ सामूहिकता	१३
२.३.५ स्वतन्त्रता	१३
२.३.६ गतिशीलता	१४
२.३.७ काल्पनिकता	१४
२.३.८ विषयगत विविधता	१४
२.४ निष्कर्ष	१४
२.५ अलङ्कारको सैद्धान्तिक परिचय	१५

तेस्रो परिच्छेद

मल्लाज क्षेत्रको परिचय

३.१ मल्लाज क्षेत्रको परिचय	३३
३.२ भौगोलिक स्थिति	३३
३.३ हावापानी वा खेतीपाती	३३
३.४ सामाजिक अवस्था	३४
३.५ आर्थिक अवस्था	३५
३.६ शैक्षिक अवस्था	३५
३.७ निष्कर्ष	३५

चौथो परिच्छेद

मल्लाज क्षेत्रका लोकगीत र तिनमा प्रयुक्त अलङ्कार विधान

४.१ कर्मगीत	३७
४.१.१ जेठे गीत	३७
४.१.२ असारे गीत	३९
४.१.३ दाँडगीत	४०
४.१.४ घाँसे गीत	४२
४.२ पर्वगीत	४३
४.२.१ मालश्री गीत	४४
४.२.२ भैली गीत	४४

४.२.३ देउसी गीत	४६
४.२.४ तीजे गीत	४७
४.२.५ ऋषि पञ्चमी गीत	५०
४.३ संस्कार गीत	५१
४.३.१ मागल गीत	५१
४.३.२ रत्यौली गीत	५२
४.४ बाह्रमासे गीत	५३
४.४.१ बारुलै गीत	५४
४.४.२ छिटो बारुलै एकोहोरी गीत	५५
४.४.३ बालगीत	५६
४.४.४ कृषिगीत	५८
४.४.५ प्रकृति गीत	५८
४.४.६ भ्याउरे गीत	५९
४.४.७ शिरफुले गीत	६१
४.४.८ दोहोरी गीत	६३
४.४.९ खेली गीत	६५
४.४.१० कौरा गीत	६७
४.४.११ सालैजो गीत	६७
४.४.१२ एकल लोकगीत	६८
४.४.१३ भजन कीर्तन	७०

पाँचौ परिच्छेद

उपसंहार तथा निष्कर्ष

उपसंहार तथा निष्कर्ष	७९
सन्दर्भ कृतिसूची	८२
परिशिष्ट खण्ड	८४